

INDIRECTE LOZINGEN IN DE OMGEVINGSWET: TAKEN, BEVOEGD GEZAG EN ADVIES

RAPPORT

2025
46

INDIRECTE LOZINGEN IN DE OMGEVINGSWET:
TAKEN, BEVOEGD GEZAG EN ADVIES

RAPPORT

2025

46

Amersfoort, mei 2026

Uitgave	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer STOWA Postbus 2180 3800 CD Amersfoort
Auteur	Peter de Putter
Begeleidingscommissie	Suzanne Giardina (Omgevingsdienst NL) Aiske Rijnks (STOWA) Andy Krijgsman, Marielle van Vliet (Unie van Waterschappen) Sebastiaan Verhoeven (IPLO) Ronald Kersbergen (VNG) Petra Timmer (IPO) Dilian Janssen (RWS) Benjamin Ebbers (RWS) Emma Smits (I&W) Frank Politiek (ILT) Eric Oosterom (Stichting Rioned)
Foto omslag	FUMO
Vormgeving	Buro Vormvast Uitgeest
STOWA	STOWA 2025-46

Disclaimer

De inhoud van deze uitgave is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Niettemin aanvaarden de auteurs en de uitgever geen enkele aansprakelijkheid voor mogelijke onjuistheden in de publicatie, of eventuele gevolgen door toepassing van de inhoud ervan.

Deze uitgave beoogd de juridische grondslagen voor indirecte lozingen te vertalen in praktische kaders. Interpretatie van de betreffende wet- en regelgeving is daarbij onvermijdelijk, met als mogelijk gevolg dat er ruimte en discussie kan ontstaan over de uitwerking en/of toepassing van de regelgeving. Als u van mening bent dat onderdelen onjuist zijn uitgelegd of ruimte bieden voor een andere interpretatie vernemen wij dat graag. U kunt ons dat laten weten via gripopindirectelozingen@stowa.nl.

Copyright

STOWA spant zich in de rechthebbenden van in de uitgave gebruikte afbeeldingen te respecteren conform het auteursrecht. Indien u desondanks van mening bent dat uw rechten in het geding zijn, dan verzoeken wij u contact met ons op te nemen.

INDIRECTE LOZINGEN IN DE OMGEVINGSWET: TAKEN, BEVOEGD GEZAG EN ADVIES

INHOUD

TEN GELEIDE	4
BEGRIPPENLIJST	5
FACTSHEET	7

TEN GELEIDE

INDIRECTE LOZINGEN IN DE OMGEVINGSWET: TAKEN, BEVOEGD GEZAG EN ADVIES

De taken en bevoegdheden bij indirecte lozingen zijn in de wetgeving verdeeld over verschillende overheden. De informatie hierover is niet altijd even toegankelijk. Vanuit de praktijk klinkt de roep om helderheid: wie is nu precies waarvoor verantwoordelijk? Deze factsheet geeft antwoord op ogenschijnlijk eenvoudige vragen als: 'Wie doet wat?' en 'Wie gaat waarover?' Rollen, taken en verantwoordelijkheden rondom indirecte lozingen zoals vastgelegd in de huidige wetgeving worden helder uitgelegd. Zo is voor iedere betrokkene duidelijk wat de wet wel en niet bepaalt over rollen en bevoegdheden bij indirecte lozingen.

De factsheet richt zich tot bestuurders en ambtenaren uit alle betrokken overheden en richt zich op alle waterdisciplines. Denk aan: vergunningverlening, toezicht en handhaving, waterkwaliteit, waterketen, afvalwaterzuiveren, juristen, uitvoering, strategie en beleid.

De factsheet geeft inzicht wat er op het moment van schrijven is opgenomen in wetgeving en richt zich op de meest voorkomende cases. Het document heeft geen juridische status. Het achtergronddocument bevat verwijzingen naar wetgeving, beschrijft de meer complexe situaties en geeft meer inzicht in beleidsruimte. De bijgevoegde begrippenlijst verklaart de meest gebruikte termen.

De Factsheet indirecte lozingen in de Omgevingswet en het bijbehorende achtergronddocument zijn op verzoek van STOWA en Omgevingsdienst NL door milieurecht-jurist Peter de Putter (Stere Consulting) opgesteld.

Bij de totstandkoming hebben de Unie van Waterschappen, Rijkswaterstaat, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat actief meegedacht.

De infographics zijn gemaakt door René Rijkers in opdracht van het ministerie van I&W.

Mark van der Werf
Directeur STOWA

Henrice Wittenhorst
Directeur Omgevingsdienst NL

BEGRIPPENLIJST

De begrippen zijn omschreven in de woordenlijst van IPLO: <https://iplo.nl/woordenlijst/>.

Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM): Methode om de benodigde saneringsinspanning bij lozingen te bepalen op basis van stofeigenschappen. De ABM maakt deel uit van het algemene waterkwaliteitsbeleid en is een methodiek waarmee de waterbezwaarlijkheid van stoffen en mengsels ingedeeld kan worden in klassen (Z, A, B of C), gebaseerd op stofeigenschappen als toxiciteit, carcinogeniteit en mutageniteit. De indeling in waterbezwaarlijkheidsklassen geeft globaal richting aan de saneringsinspanning die van de lozer mag worden verlangd bij lozing van de stoffen of mengsels in kwestie. Voor meer informatie zie de pagina ABM – Algemene beoordelingsmethodiek.

Algemene regels: Algemene regels zijn regels die voor iedereen gelden. Met ‘iedereen’ bedoelen we iedereen die iets doet of wil doen waarop de regels van toepassing zijn. Alle overheden kunnen algemene regels vaststellen. Meer informatie op de pagina Algemene regels.

Besluit activiteiten leefomgeving (Bal): Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is één van de 4 algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) onder de Omgevingswet. Het Bal bevat regels van het Rijk over activiteiten in de fysieke leefomgeving.

Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl): Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is een van de 4 algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) onder de Omgevingswet.

Bruidsschat omgevingsplan: De ‘bruidsschat omgevingsplan’ bestaat uit regels die door het Rijk als onderdeel van het Invoeringsbesluit Omgevingswet automatisch zijn toegevoegd aan het tijdelijk deel van het omgevingsplan van alle gemeenten. Gedurende de overgangsfase (tot eind 2033) gelden de regels van de bruidsschat, zolang de gemeente nog geen eigen regels heeft gesteld.

Complex bedrijf: Een complex bedrijf is een milieubelastende activiteit waarvoor het Rijk regels stelt in afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Een complex bedrijf kan vanwege aard en omvang grote gevolgen hebben voor de veiligheid, gezondheid en het milieu.

Effluent: de lozing van een zuiveringsinstallatie zoals een RWZI of een AWZI/RWZI.

Handboek Immissietoets: Het Handboek Immissietoets is een BBT-document waaraan vergunningaanvragen van (in)directe lozingen op het oppervlaktewater van zowel de rijks- wateren als de regionale wateren moeten worden getoetst. De initiatiefnemer levert de gegevens aan en voert deze toets uit. Het is de taak van het bevoegd gezag om die gegevens vervolgens te beoordelen voordat bijvoorbeeld een vergunning kan worden verleend. Zie ook: <https://iplo.nl/thema/zeer-zorgwekkende-stoffen-zzs/zzs-afvalwater/uitleg-werkwijze-immissietoets/>.

Huishoudelijk afvalwater: afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden.

Lozingsactiviteit: Een lozingsactiviteit is het lozen van stoffen, warmte of water. De lozing vindt plaats direct op een oppervlaktewaterlichaam of in een zuiveringstechnisch werk. Bij lozing in een zuiveringstechnisch werk gaat de lozing niet via een vuilwaterriool. Bij de lozingsactiviteit gaat het om de gevolgen van de geloosde stoffen, de warmte of het water voor het watersysteem of het zuiveringstechnisch werk. Meer informatie leest u op de pagina [Lozen op oppervlaktewater of zuiveringstechnisch werk](#)

Milieubelastende activiteit: activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken, niet zijnde een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk of een wateronttrekkingsactiviteit.

Omgevingsplan: Omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet. Deze begripsbepaling staat in de bijlage bij de Omgevingswet. Artikel 2.4, Omgevingswet bepaalt dat er voor het grondgebied van de gemeente 1 omgevingsplan is waarin regels over de fysieke leefomgeving zijn opgenomen.

Omgevingsvergunning: Omgevingsvergunning als bedoeld in afdeling 5.1 van de Omgevingswet. Deze begripsbepaling staat in de bijlage bij de Omgevingswet. Afdeling 5.1, Omgevingswet bevat regels over de omgevingsvergunning. Het Rijk, de provincie, de gemeente en het waterschap kunnen activiteiten aanwijzen die alleen zijn toegestaan als daarvoor een omgevingsvergunning is verleend.

Oppervlaktewaterlichaam: samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, en de bijbehorende bodem en oevers, alsmede flora en fauna.

Rijkswateren: watersystemen of onderdelen daarvan die in beheer zijn bij het Rijk.

Rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi): Een rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) is een zuiveringstechnisch werk dat is ingericht om stedelijk afvalwater te zuiveren. Het werk wordt beheerd door of namens het waterschap. Lees meer [direct lozen op een rioolwaterzuivering](#)

Specifieke zorgplicht: Een specifieke zorgplicht is toegespitst op specifieke activiteiten voor concreet genoemde belangen. Lees meer over het begrip [zorgplicht in de Omgevingswet](#).

Stedelijk afvalwater: huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.

Zuiveringstechnisch werk: werk voor het zuiveren van stedelijk afvalwater, in exploitatie bij een waterschap of gemeente, of een rechtspersoon die door het bestuur van een waterschap met de zuivering van stedelijk afvalwater is belast, met inbegrip van het bij dat werk behorende werk voor het transport van stedelijk afvalwater.

Zuiveringsvoorziening: werk voor het zuiveren van afvalwater, dat geen zuiveringstechnisch werk is.

FACTSHEET

SAMENVATTING

Een indirecte lozing is het ontdoen van afvalwater via het riool. Gemeenten en provincies zijn bevoegd gezag, omgevingsdiensten voeren uit. Waterschappen, Rijkswaterstaat en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) hebben een adviesrol en kunnen toezicht uitoefenen.

WAT IS EEN INDIRECTE LOZING?

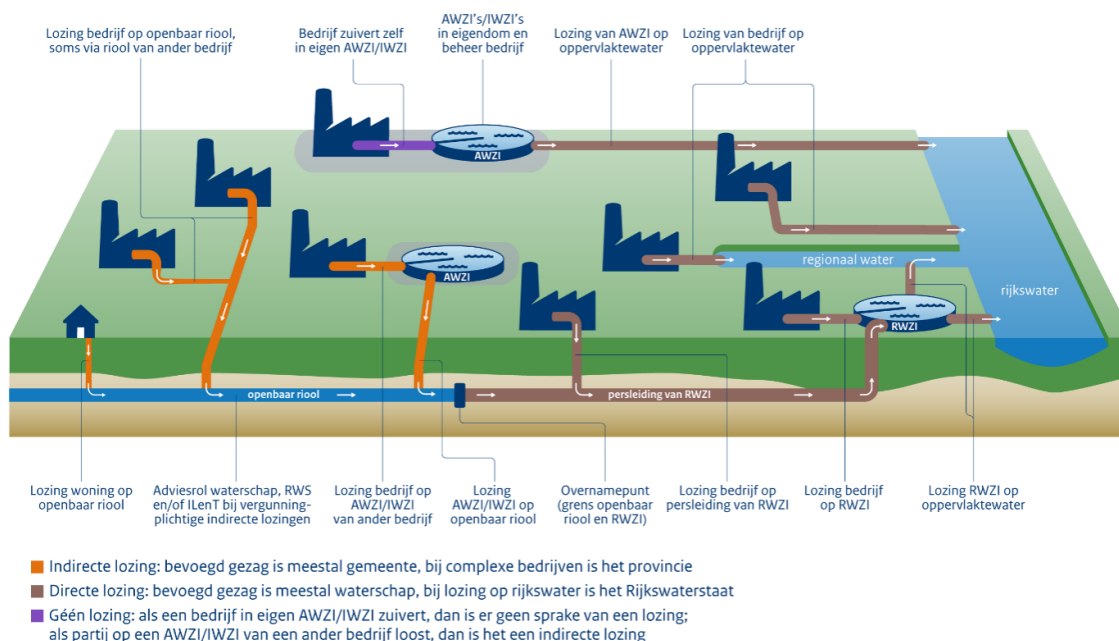
Een lozing van afvalwater op het openbare riool, al dan niet via een particuliere leiding van een ander bedrijf of een huishouden, wordt een indirecte lozing genoemd. Afvalwater is water waarvan de houder zich wil ontdoen.

Het afvalwater gaat via het riool naar de rioolwaterzuivering (RWZI¹) van het waterschap. Tot de RWZI behoren, naast de zuiveringsinstallaties zelf, ook de transport- of persleidingen die het door de gemeente ingezamelde afvalwater overnemen en naar de zuiveringsinstallatie brengen.

Ook een lozing naar een zuivering van een ander bedrijf (AWZI of IWZI²) is een indirecte lozing. Het bedrijf dat loost, ontdoet zich dan immers ook van zijn afvalwater.

Verschil met directe lozing

Bij een directe lozing (juridisch een 'lozingsactiviteit') gaat afvalwater rechtstreeks naar het oppervlaktewater of de persleiding van de RWZI, zonder tussenkomst van het openbare riool.

Infographic is gemaakt door René Rikkers, i.o.v. Ministerie van IenW

- 1 Een RWZI van het waterschap heet juridisch een 'zuiveringstechnisch werk'
- 2 Een eigen bedrijfszuivering of commerciële zuivering is juridisch een 'zuiveringsvoorziening'.

BELANG BIJ INDIRECTE LOZINGEN

Alle overheden hebben er belang bij dat het oppervlaktewater van goede kwaliteit is. Daarnaast is het volgende van belang:

- **Gemeenten** hebben er belang bij dat indirecte lozingen de werking van het openbaar riool niet verstoren.
- **Waterschappen** hebben er belang bij dat indirecte lozingen de werking van de RWZI niet verstoren.
- **Rijkswaterstaat** en **waterschappen** beheren de ecologische en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater. RWZI's kunnen niet alle stoffen zuiveren. Zo komen ook gevaarlijke en andere verontreinigende stoffen via de RWZI in het oppervlaktewater terecht. Dit kan de waterkwaliteit schaden. Rijkswaterstaat (voor rijkswater) en waterschappen (voor regionaal water) hebben er belang bij dat indirecte lozingen de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater niet schaden.

WELKE VERPLICHTINGEN GELDEN ER VOOR INDIRECTE LOZERS?

In de Omgevingswet is een indirecte lozing een 'milieubelastende activiteit' (mba). Hiervoor is altijd de specifieke zorgplicht van toepassing. Daarnaast kan een vergunningplicht of meldingsplicht gelden.

Het Rijk heeft indirecte lozingen van de meest milieurelevante bedrijven geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Hierin is naast de eventuele vergunning- of meldplicht, de specifieke zorgplicht van artikel 2.11, lid 1 en 2 Bal van toepassing.

Voor de overige, door gemeenten geregelde, indirecte lozingen is inhoudelijk dezelfde specifieke zorgplicht opgenomen in het omgevingsplan (regel uit de bruidsschat omgevingsplan).

Uit het Bal en/of het omgevingsplan volgt welke juridische eisen van toepassing zijn voor degene die zijn afvalwater op het riool wil lozen.

WIE DOET WAT?

Gemeenten zijn bevoegd gezag voor indirecte lozingen. Alleen voor 'complexe bedrijven' (Afdeling 3.3 Bal) is de provincie bevoegd gezag. In de praktijk voeren de 28 omgevingsdiensten deze taken uit. Andere overheden – waterschap, Rijkswaterstaat (RWS) en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) – hebben bij vergunningplichtige lozingen een adviesrol (artikel 4.34 en 4.35 Omgevingsbesluit). Dit betekent dat gemeenten en provincies deze overheden de kans moeten geven om advies te geven over mogelijke nadelige gevolgen. Dit advies kan leiden tot voorschriften in de vergunning.

Partij	Taak / Bevoegdheid	Opmerking
Gemeente	Bevoegd gezag voor: • Vergunningverlening • Eventueel maatwerk voor indirecte lozingen die vallen onder algemene regels • Toezicht • Handhaving: overtredingen (bestuursrechtelijk) en misdrijven (strafrechtelijk)	Geldt voor alle indirecte lozingen van particulieren en de meeste bedrijven (uitgezonderd 'complexe bedrijven'). Uitvoering door omgevingsdiensten.
Provincie	Bevoegd gezag voor: • Vergunningverlening • Toezicht • Handhaving: overtredingen (bestuursrechtelijk) en misdrijven (strafrechtelijk)	Alleen voor complexe bedrijven (Afdeling 3.3 Bal). Alle lozingen door complexe bedrijven zijn vergunningplichtig. Uitvoering door omgevingsdiensten.
Waterschap	Adviesrol over effect indirecte lozing op: • Functioneren RWZI • Chemische en ecologische kwaliteit van de regionale oppervlaktewaterlichamen Zie hiervoor artikel 4.35 Omgevingsbesluit Toezicht: aanwijzen eigen toezichthouders mogelijk (Volgt uit artikel 18.6 Ow en, specifiek voor ongewone voorvallen op de RWZI, artikel 19.4 Omgevingswet)	Advies alleen bij vergunningplichtige lozingen. Geen bindend advies, maar zo nodig wel afstemmen o.g.v. artikel 2.2 Ow. Géén handhavingsbevoegdheid op indirecte lozingen. Nb: waterschappen zijn bevoegd gezag voor <i>directe</i> lozingen op regionaal oppervlaktewater.
Rijkswaterstaat	Adviesrol (namens minister van IenW) over effect van indirecte lozingen op de chemische en ecologische kwaliteit van de rijkswateren (artikel 4.35 Omgevingsbesluit)	Advies alleen bij vergunningplichtige lozingen. Geen bindend advies, maar zo nodig wel afstemmen o.g.v. artikel 2.2 Ow. Géén toezicht op indirecte lozingen (zie: artikel 3, lid 4 Besluit aanwijzing toezichthouders Omgevingswet) Géén handhavingsbevoegdheid op indirecte lozingen. Nb: RWS is bevoegd gezag voor <i>directe</i> lozingen op rijkswater.
Inspectie Leefomgeving en Transport	Adviesrol over effect van indirecte lozingen op de chemische en ecologische kwaliteit van de rijkswateren (artikel 4.34 Omgevingsbesluit)	Advies alleen bij vergunningplichtige lozingen. Geen bindend advies, maar zo nodig wel afstemmen o.g.v. artikel 2.2 Ow.

BEOORDELINGSCRITEIA VERGUNNINGAANVRAAG

In de praktijk is het aan de omgevingsdiensten om namens de bevoegde gezagen (gemeenten en provincies) indirecte lozingen te beoordelen, daarbij rekening houdend met de hiervoor beschreven adviesrol van andere overheden.

Een omgevingsvergunning voor een indirecte lozing mag alleen worden verleend als de lozing verenigbaar is met:

1. Het belang van bescherming en verbetering van de chemische en ecologische waterkwaliteit en rekening houdend met beleid en maatregelen uit de diverse water(beheer)programma's (artikel 8.22 Besluit kwaliteit leefomgeving).
2. Doelmatige werking openbare riolering en RWZI en verwerking van zuiveringsslib (art. 8.23 Besluit kwaliteit leefomgeving).

En er moet rekening gehouden worden met de voorkeursvolgorde voor afvalwater: bronaanpak bovenaan (artikel 10.29a Wet milieubeheer), de Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM-toets) en het Handboek Immissietoets.

STOWA IN HET KORT

KENNIS OVER WATER, VOOR NU ÉN LATER

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer – kortweg STOWA – is het kennisplatform van de Nederlandse waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat. Vanuit Amersfoort werken we aan het ontwikkelen, verzamelen, verspreiden en implementeren van toegepaste kennis. Die kennis hebben waterbeheerders nodig om de opgaven waar zij voor staan, goed uit te kunnen voeren. Of het nu gaat om klimaatadaptatie (zowel stedelijk als landelijk gebied), een goede waterkwaliteit, duurzame en effectieve afvalwaterzuivering, veilige dijken en kaden, energietransitie of circulaire economie.

Het soort kennis dat wij ontwikkelen, is breed: technisch en natuurwetenschappelijk, maar soms ook bestuurlijk en/of juridisch. Om te zorgen dat die kennis kan worden toegepast in de praktijk, presenteren we onze onderzoeksresultaten indien mogelijk in de vorm van rapporten, praktische handreikingen, tools en instrumenten. Ook faciliteren we met het oog op kennisdoorwerking leergemeenschappen en organiseren we symposia, werksessies en webinars.

Om zo veel mogelijk impact te creëren met ons werk, besteedt STOWA nadrukkelijk aandacht aan de organisatorische en menselijke factoren die de impact van ons werk kunnen beïnvloeden. Want verandering gaat via de inhoud (kennis), maar wordt gedragen door mensen. Bovendien kijken we breder dan het eigen netwerk bij het zoeken naar oplossingen. We richten onze blik daarvoor tevens op andere sectoren, gaan op zoek naar andere invalshoeken en leren van het buitenland. Via onze eigen en andermans media geven we uitleg over de achtergronden bij ons werk.

STOWA werkt vraaggestuurd en agendeert ook. We inventariseren welke kennisvragen waterbeheerders hebben en zetten die vragen uit bij de juiste kennisleveranciers: universiteiten, kennisinstituten, kennisbedrijven of adviesbureaus. Wij nemen de aanbesteding en begeleiding van gezamenlijke kennisprojecten op ons. Wij zorgen ervoor dat waterbeheerders verbonden blijven met de projecten en er ook 'eigenaar' van zijn. Dit om te waarborgen dat de projectresultaten de deelnemers praktische handelingsperspectieven bieden. Ieder project wordt om die reden begeleid door een commissie waar regionale waterbeheerders zelf deel van uitmaken. De grote onderzoekslijnen worden vastgesteld door programmacommissies, waar waterbeheerders zitting in hebben.

STOWA is onafhankelijk, onpartijdig en transparant. De gebruikers van onze kennis moeten erop kunnen vertrouwen dat de inhoud van onze rapporten objectief en representatief is. Alleen zo kan onze kennis worden ingezet voor beter waterbeheer en innovaties die antwoord geven op de uitdagingen van vandaag en morgen. Het is aan waterbeheerders te bepalen hoe ze de kennis van STOWA in de praktijk gebruiken.

STOWA is een stichting die de richtlijnen volgt voor organisaties zonder winstoogmerk (RJ-640). In ons jaarverslag is daarom naast een cijfermatige jaarrekening een directieverslag opgenomen over de stichting en haar activiteiten. Het budget bedraagt jaarlijks ongeveer 20 miljoen euro. Onze deelnemers leggen gezamenlijk ieder jaar ongeveer 10 miljoen in als structurele bijdrage. Daarnaast ontvangen we jaarlijks ongeveer 10 miljoen euro in de vorm van bijdragen aan afzonderlijke projecten.